

Éghajlatvédelmi kerettörvény koncepció

Preambulum

A Magyar Országgyűlés az éghajlatvédelmi kerettörvény előkészítéséről szóló 60/2009. (VI. 24.) OGY határozatnak megfelelően;

- összhangban a Magyar Alkotmánnyal, a 2003-2008. közötti időszakra szóló Nemzeti Környezetvédelmi Programról szóló 132/2003. (XII.11.) valamint, a Nemzeti Éghajlatvédelmi Stratégiáról szóló 29/2008. (III.20.) országgyűlési határozatban foglaltakkal, az ENSZ éghajlat-változási keretegyezményének rendszerében zajló nemzetközi jogalkotási folyamattal, és az Európai Unió éghajlatvédelemre irányuló jogalkotási intézkedéseivel, továbbá a fenntarthatóságra, a jövő nemzedékekkel szemben fennálló felelősségünk megvalósulására irányuló célkitűzésekkel;
- hivatkozva a Nemzeti Fenntartható Fejlődés Tanács 2009. január 16-i keltezésű „Az energia- és klímapolitika aktuális kérdéseiről” címet viselő állásfoglalására;
- tekintettel a globális éghajlatváltozásra és arra a tényre, hogy az éghajlat a természetes rendszerek és a társadalom egészének létfeltételeit érinti, és ezáltal megszabja a jelen és jövő társadalmi szükségleteinek kielégíthetőségét;
- figyelemmel a nemzetközi tudományos közösség többségének (Éghajlatváltozási Kormányközi Testület - “Intergovernmental Panel on Climate Change /IPCC/”; Világ Tudományos Akadémia – World Academy of Science) azon meggyőződésére, hogy az éghajlatot alakító folyamatokban az emberi tevékenység is jelentős szerepet játszik;
- tekintettel arra, hogy az üvegházhatású gázok kibocsátása elsősorban a fosszilis tüzelőanyagok felhasználásához kötődik és Magyarország függősége a fokozatosan kimerülő, kínálatában csökkenő fosszilis tüzelőanyagok behozatalától jelentős politikai, gazdasági és környezeti problémákat eredményez;
- tekintettel arra, hogy az éghajlatváltozás alapvető okai közé tartozik az ökológiai rendszerek degradációja;
- figyelemmel arra, hogy a gazdasági válság is sürgeti a környezetvédelmi és gazdaságélénkítési intézkedések összekapcsolását, összhangjuk mielőbbi megteremtését;
- továbbá azon tapasztalatra alapozva, amely szerint hazánk földrajzi helyzete és természetes állapotának alacsony megtartottsági szintje miatt fokozottan kitett a változásoknak, és amiért Magyarország számára az éghajlat megváltozása növekvő kockázatokat és alkalmazkodási kihívást jelenthet, Éghajlatvédelmi Kerettörvényt alkot.

A törvény célja,

hogy a termelési és fogyasztási szerkezet, a települési szerkezet a területhasználat és az épített környezet célirányos módosításával, a környezettudatos szemlélet, mindenekelőtt a takarékos energia és anyagfelhasználás előmozdításával, továbbá az éghajlatváltozáshoz való társadalmi alkalmazkodás feltételeinek megfelelő kialakításával hozzájáruljon az éghajlatváltozás lassításához, hatásainak mérsékléséhez, és a változásokhoz való alkalmazkodáshoz.

A törvény célkitűzései:

a) a hazai adottságok, a nemzetközi és az európai közösségi együttműködésből adódó feltételek és lehetőségek figyelembevételével átfogó megoldást adjon az éghajlatváltozással összefüggő ökológiai, társadalmi, politikai és gazdasági problémákra és azok okainak, hajtóerőinek kellő hatékonyságú mérséklésére, amely a fenntarthatóság keretei között biztosítja a magyar társadalom

szükségeinek kielégítését;

b) meghatározza az üvegházhatású gázok kibocsátásának 2050-ig történő csökkentésének magyarországi határértékeit a veszélyes mértékű globális éghajlatváltozás elkerüléséhez szükséges kibocsátás-csökkentési feltételek figyelembevételével;

c) megalapozza egy olyan szabályozási rendszer bevezetését, amely az ökológiai rendszerek tűrőképességének, a gazdasági, tudományos és technikai feltételeknek, a társadalom valós szükségleteinek és az energiaellátás biztonsága szempontjainak figyelembe vételével, továbbá a b) pontban foglaltakkal összhangban ütemezetten mérsékli a hazai társadalom összes fosszilis energiaforrás felhasználását;

d) meghatározza az éghajlatváltozás hatásaihoz való alkalmazkodás hazai feladatait, ezek megvalósításának lehetőségeit és eszközeit, hogy a társadalom és gazdasági élet minden szereplője a megfelelő tudás és eszközök birtokában – a szükséges intézkedések megtételével - legyen felkészülve az éghajlatváltozás káros hatásai elleni hatékony védekezésre;

e) a várható változásokhoz való jobb alkalmazkodás érdekében meghatározza a hazai ökoszisztémák alkalmazkodóképessége javításának lehetőségeit és az azzal kapcsolatos feladatokat, továbbá megteremtse Magyarország természetes növénytakarója szükséges mértékű rekonstrukciójának kereteit;

f) keretet adjon a megújuló energiaforrások fenntartható módon történő felhasználásának bővítéséhez, illetve az energiatakarékosság és energiahatékonyság javítását szolgáló hatékonyabb szabályozás kialakításához;

g) hozzájáruljon a társadalmi igazságossághoz, a gazdaság élénkítéséhez és a foglalkoztatás növeléséhez, hatékony közgazdasági ösztönzőket és megfelelő pénzügyi forrásokat teremtve a szerkezetváltozáshoz szükséges lakossági, közösségi és gazdasági energiahatékonysági és megújuló energia beruházásokhoz;

h) meghatározza az éghajlatváltozáshoz kapcsolódó társadalmi tudatosság erősítésével, és a kutatás-fejlesztéssel kapcsolatos feladatokat;

A törvény hatálya

A Magyar Köztársaság területén tevékenykedő minden természetes és jogi személyre, vagy jogi személyiség nélküli szervezetre kiterjed.

Értelmező rendelkezések

Az éghajlatvédelmi törvény alapelvei

Fenntartható fejlődés:

A jelenben élő nemzedékeknek tekintetbe kell venniük a jövő nemzedékek szükségleteit. Ennek érdekében a környezet megújuló-képességének figyelembe vételével takarékosan és hatékonyan kell kielégíteni a jelen szükségleteit.

Rendszerszemlélet:

A környezet, így az éghajlatváltozás, a társadalom és a fejlődés kérdései összefüggnek, ezért ezek nem kívánatos változásait, változtatásait egy közös rendszerben kell kezelni. Ennek érdekében a

környezeti – éghajlatvédelmi – szempontokat integrálni kell a döntéshozásba, egymást erősítő szakpolitikákra, tervekre, programokra van szükség.

Környezeti átterhelések kiküszöbölése:

A különböző, még javító szándékú intézkedések esetén is meg kell győződni arról, hogy az intézkedések ne jelentsenek átterheléseket a különböző környezeti rendszerek között.

Társadalmi igazságosság:

Mindenkit megillet az egészséges környezethez való jog. Sem az egyéni, sem a csoport, sem az egyes társadalmak érdekei nem kaphatnak elsőbbséget más egyének, csoportok, vagy társadalmak sérelmére. A másoknak okozott környezeti és társadalmi terheket az okozónak kell viselnie és gondoskodnia kell azok csökkentéséről, megszüntetéséről.

Az erőforrásokhoz való egyenlő hozzáférés elve:

Mindenkinek azonos esélyt kell biztosítani a közjavakhoz, a környezeti erőforrásokhoz és a közösség által biztosított szolgáltatásokhoz való hozzáférésben.

Az élethez nélkülözhetetlen szükségletek kielégítése

Biztosítani kell az élethez nélkülözhetetlen (egészséges ivóvíz, tiszta levegő, élelem) szükségletek kielégítését minden Magyarországon élő ember számára.

Szubszidiaritás:

A döntéseket azon a szinten (lehetőség szerint az érintettek szintjén) kell meghozni és végrehajtani, ahol az ahhoz szükséges információk teljes körűen rendelkezésre állnak. Az érintettek számára biztosítani kell az információkhoz való hozzájutás, és a döntéshozásban való részvétel lehetőségét.

Felelősségvállalás:

Erősíteni kell a környezettel és társadalommal szemben viselt döntéshozói, közösségi, vállalati, és személyes felelősséget.

Elővigyázatosság és megelőzés:

A teljes tudományos bizonyosság hiánya nem használható fel indokként a környezetromlást vagy az emberi egészség veszélyeztetését megakadályozó, hatékony intézkedések elhalasztására, azaz a lehetséges veszély mértékét figyelembe véve lehetőleg meg kell előzni a negatív hatások bekövetkeztét.

Az erőforrások valós értékének számbavétele:

Az áraknak tükrözniük kell a fogyasztással és termeléssel kapcsolatos tevékenységek, illetve hatásaik valós költségeit a társadalom számára, beleértve a természeti erőforrások használatának költségeit.

Kiszámítható, átlátható, összehangolt szabályozás:

Időben tartós, kiszámítható, érthető és végrehajtható szabályozásra van szükség, amelynek rendszerében a különböző elvárások erősítik egymást. A szabályozás pozitívan hasson a társadalom értékeire, erkölcsére, szemléletére, viselkedésére.

Decentralizáció, regionalizmus elve:

A decentralizáció és regionalizmus elve érvényesüljön a fenntartható területhasználat kialakításának érdekében azáltal, hogy a klímaváltozáshoz kapcsolódó intézkedések tervezése és megvalósítása az érintett térségek eltérő adottságainak és sérülékenységének figyelembevételével kerüljön meghatározásra és végrehajtásra

Integráció elve:

A környezet megóvása minden ágazati politika szerves részét alkotja. Ennek megfelelően, az éghajlatváltozás szempontjait be kell építeni valamennyi hazai kormányzati stratégiába, tervbe és programba, amelyek tevékenységei a klímaváltozással – közvetlenül vagy közvetve – összefüggésben állnak.

A törvény rendelkezései:

I. A végrehajtás ütemezése

A törvény rendelkezéseinek végrehajtásához időrendet (a továbbiakban útitervet) kell készíteni. Felkéri a Kormányt, hogy az útitervet a törvény elfogadásához számított 1 éven belül készítse el.

II. Az üvegházhatású gázok kibocsátásának 2050-ig történő csökkentése

Magyarország összes üvegházhatású gáz kibocsátását, a 2005-os 78,568 millió széndioxid egyenérték tonna/év értékről, 2020-ig 60 millió tonna/év értékre, míg 2050-ig 20 millió tonna/évre kell csökkenteni. A 2050-re vonatkoztatott célértéket a jövőben létrejövő nemzetközi megállapodásoknak és tudományos felismeréseknek megfelelően, rugalmasan kell kezelni.

Felkéri a kormányt, hogy az útiterv keretében készítsen a cél eléréséhez szükséges modellt és évekre meghatározott ütemtervet a 2020-ig terjedő időszakra, amelyben figyelembe veszi a nemzetközi elvárások alakulását, és az ország jelenlegi, és jövőben kívánatos termelési és fogyasztási szerkezetét, továbbá az ország lehetőségeit.

A kibocsátási célok ágazatokra vonatkozó számszerű megosztását külön jogszabály szabályozza.

III. A fosszilis energiaforrás-felhasználás csökkentése

Mivel az ÜHG kibocsátásra alapozott éghajlatvédelem magában hordozza a környezeti áterhelések lehetőségét, és mivel a környezeti kibocsátások elválaszthatatlanok a fosszilis energiaforrások felhasználásától, továbbá, mivel a környezeti terhelés mérséklését csak az energiaforrás-felhasználás csökkentésével lehet elérni, ezért az ÜHG kibocsátás csökkentési céloknak megfelelő ütemezésben csökkenteni kell az ország teljes fosszilis-energiaforrás felhasználását is.

A kormány az ÜHG csökkentési célkitűzések ütemezésével összehangoltan készítse el a fosszilis energiaforrások csökkentésének ütemezési és végrehajtási tervét a 2020-ig terjedő időszakra, és azt a meghatározott célértékekkel együtt terjessze az OGY elé.

Ennek érdekében és tekintettel a nem megújuló erőforrások várható fokozatos kimerülésére, valamint az ország külső energiafüggőségére, mérje fel a jelenlegi szerkezetben rejlő takarékosági és hatékonyságjavítási lehetőségeket, továbbá vizsgálja felül, határozza meg és rendszeres időközönként az új ismereteknek megfelelően korrigálja az ország számára rendelkezésre álló megújuló energiaforrások elméleti és technikai potenciálját.

A kormány az útiterv meghatározásánál vegye figyelembe:

1. hazánk nagymértékű külpiaci függését a fosszilis, primer energiahordozók tekintetében, ami bizonytalanná teheti az energiaellátást;
2. a fosszilis energiaforrások jövőben várható kimerülését, és annak várható ütemét;
3. a kimerülés és a keresletváltozás miatt bekövetkező árdrágulás lehetőségét;

4. a termelés és fogyasztás jelenlegi szerkezetének átalakítási szükségességét és lehetőségeit;
5. a jelenlegi szerkezetben rejlő energiatakarékossági, hatékonysági potenciált;
6. a megújuló és nem kimeríthető energiaforrásokkal való helyettesítés lehetőségét;
7. a foglalkoztatási lehetőségek bővítését;
8. az útitervet rendszeres időközönként vizsgálja felül.

IV. Az éghajlatváltozás társadalmi okainak kezelése az éghajlatvédelem átfogó szabályozó rendszerén keresztül

Felkéri a kormányt, hogy dolgozza ki a kibocsátás-csökkentésnek a társadalom minden szereplőjére, különösen az egyes ágazatokra vonatkozó részletes szabályait.

A törvény átfogó, integráló szabályozórendszeren keresztül biztosítja, hogy a környezetet jelentősen terhelő, az éghajlatváltozáshoz hozzájáruló társadalmi hajtóerők mérséklődjenek, és a mérséklődés üteme összhangban legyen az ÜHG-, illetve fosszilis energiaforrás-csökkentési célokkal, ugyanakkor a kettős szabályozásból következően ne keletkezzen kettős terhelés. Az integráló eszközrendszer a termelés és fogyasztás szerkezetének olyan irányú átalakítását célozza, amely a fosszilis energiahordozók felhasználásának és a hasznos energia (hő- és villamosenergia) fogyasztásának csökkenése irányába mutat.

Felkéri a kormányt, hogy dolgozza ki az integráló eszközrendszert, és a fosszilis energiaforrások csökkentési útitervével együtt terjessze az OGY elé.

A javaslat kidolgozásánál a kormány a következőket vegye figyelembe:

- Az eszközrendszer hatása terjedjen ki minden fosszilis energia-felhasználóra, különös figyelemmel a jelentős mennyiségű fosszilis energiaforrást felhasználó és jelentős ÜHG kibocsátással jellemzett ágazatokra;
- A csökkentést az igazságos és méltányos teherviselés szellemében kell végrehajtani, és a fogyasztáscsökkentési célokat ennek megfelelően szétosztani;
- Az egyes ágazatok számára, összhangban a fosszilis energiafelhasználás csökkentésének célkitűzéseivel, határozzon meg kötelező és ütemezett csökkentési célokat;
- A csökkentési célokat az optimálisan lehetséges leghosszabb távra és oly módon kell meghatározni, hogy az élethez szükséges szükségletek kielégítésére irányuló társadalmi célok ne sérüljenek;
- A csökkentési célok teljesíthetősége érdekében – hasonlóan az EU kibocsátási egység kereskedelmi rendszeréhez - tegyen javaslatot a fosszilis energiafelhasználási egységek kereskedelmi rendszerére és annak intézményeire;
- Ösztönözze az energiatakarékosságot, energiahatékonyság javítását, és pozitívan ösztönözze a megtakarításra hajlandó fogyasztókat;
- A szabályozás járuljon hozzá, hogy a megújuló energiaforrások felhasználásának részaránya a nemzetközi megállapodásokban előírt mértékben növekedjen.

A fosszilis energiaforrások felhasználásának csökkentése - a takarékoság, a hatékonyságnövelés és a helyettesíthetőség - érdekében a javaslat részeként dolgozza ki az Éghajlatvédelmi visszatérülő

alap intézményét. A visszatérülő alap nyújtson kamatmentes támogatást az energiatakarékossággal, energiahatékonyság javításával és az alternatív energiaforrások felkutatásával, fejlesztésével és felhasználásával kapcsolatos tevékenységekhez, biztosítsa a szociálisan leginkább rászorulóknak számára a takarékoskodáshoz szükséges anyagi forrásokhoz való hozzáférést, továbbá járuljon hozzá egy új gazdasági szerkezet kialakításához, és a gazdaság élénkítésén keresztül a foglalkoztatás lehetőségeinek jelentős bővítéséhez.

Az alap kialakítása során a következő szempontokat vegye figyelembe:

- a. A visszatérülő alap forrásait elkülönített alapként kell kezelni.
- b. A visszatérülő alap nyújtson kamatmentes, és visszatérítendő hitelt a gazdaság és társadalom minden szereplőjének. A hitel visszatérülési idejét a megtakarítási lehetőségeknek megfelelően kell megállapítani.
- c. A visszatérülő alpból támogatott beruházások és programok szakmai megfelelősége és az alap forrásainak maximális hatékonysággal történő hasznosulása érdekében támogató intézményeket – tervezői és tanácsadói hálózat - kell létrehozni, amely elősegíti a magas hozzáadott értékkel bíró foglalkoztatást.

Az eszköztudat járuljon hozzá a természeti energiaforrások valós értékének megfelelő árazásához, ahhoz, hogy a társadalom reális értéken kezelje a természeti energiaforrásokat, szembesüljön azzal, hogy azok készletei végesek.

Segítse elő a helyi kereskedelmet, javítsa a helyben való boldogulás feltételeit, és csökkentse a mobilizációs kényszereket.

A Kormány vizsgálja felül a fosszilis energiaforrások felhasználását jelenleg elősegítő közvetlen és közvetett támogatásokat.

Az eszköztudat kapcsán létrejövő intézményrendszer mind a felhasználás csökkentésének ösztönzésén, mind a helyes fogyasztói magatartás elismerésén keresztül járuljon hozzá a megfelelő környezeti tudat és viselkedési minták megteremtéséhez és meghonosodásához.

V. Az éghajlatváltozás hatásaihoz való társadalmi alkalmazkodás feladatai és eszközei

Az éghajlatváltozás megelőzésére és elkerülhetetlen következményeihez történő alkalmazkodásra fordított befektetéssel, azok összegénél nagyságrendekkel nagyobb veszteségek és károk kerülhetnek el. Az éghajlatváltozás következményeihez történő eredményes alkalmazkodás érdekében ezért, a kormány az érintett szakterületek képviselőinek bevonásával mérje fel a klímaváltozás közép- és hosszútávon várható következményeit, és dolgozza ki az alkalmazkodásnak a társadalom minden szereplőjére, különösen az egyes ágazatokra vonatkozó részletes szabályait.

Felkéri a kormányt, hogy az útiterv keretében a 2020-ig terjedő időszakra alkosson cselekvési programot az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás érdekében.

A szabályok és cselekvési program kialakítása során a II. Függelékben felsoroltakat szükséges figyelembe venni.

VI. Az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás ökológiai feltételeinek javítása

Az éghajlatváltozás alapvető okai közé tartozik az ökológiai rendszerek degradációja. Magyarországon a felszín borító természetes vegetáció nagymértékű átalakítása, és folyamatos zavarása miatt csökkent ökológiai kapacitásokat fokozatosan helyre kell állítani, annak érdekében, hogy növekedjenek az ökoszisztémák által nyújtott szolgáltatások (pl. a szénmegkötés és raktározás, a helyi klíma kiegyensúlyozottsága, a vízháztartás, a fajok sokfélesége, stb.), továbbá javuljon a környezeti rendszerek alkalmazkodóképessége a változó éghajlati feltételekhez.

A további "zöldfelület" veszteségek, az ökoszisztémák által nyújtott szolgáltatások további csökkenésének megakadályozása érdekében a törvény korlátozza a természetes megtartású területek építési, és más olyan célú felhasználást, amelyek az ökoszisztéma szolgáltatások csökkentéséhez vezetnek.

Felkéri a kormányt, hogy az útiterv keretében jelölje ki ezeket a területeket, és gondoskodjon a megőrzésükhöz szükséges szabályok megalkotásáról.

A szabályok megalkotásánál vegye figyelembe:

- A zöldfelületek felhasználásától távol tartó díjak megállapítását;
- Az elkerülhetetlen zöldfelület-felhasználás arányos kompenzálását;
- A természetes felszínborítottság részleges rehabilitációja érdekében felkéri a kormányt, hogy az útiterv keretében dolgozza ki a 2020-ig terjedő időszakra az ország felszínborítottság javítására vonatkozó rehabilitációs, és rekonstrukciós tervét.

A rehabilitációs terv kidolgozásánál vegye figyelembe:

- A védett területek rendszerét, a Natura 2000 hálózatot, az ökológiai hálózatot és az Érzékeny Természeti Területek rendszerét.
- Az ország agro-ökológiai potenciáját, és a rehabilitációba az alacsony természeti potenciával bíró területeket vonja be;
- Az ország jelenlegi élőhelyi mozaikosságát, és a potenciális ökológiai állapotot;
- Az ország ökológiai hálózatának javítási szükségességét, a fajok vándorlásának elősegítése érdekében;
- Az ország ökológiai hálózatának illeszkedését a szomszédos országok hálózataihoz;
- A vizes élőhelyek megőrzésének, területük növelésének és fejlesztésének fontosságát az éghajlatváltozással összefüggésben;
- A klímától független külső és belső károsító hatások (zavarás, szennyezés, fragmentáció) mainál hatékonyabb kiküszöbölésének fontosságát;
- Az élőhelyek természetes változásának dinamikáját;
- Az erdőállományok védelmi (talaj-, víz-, diverzitás) funkcióinak szélesebb körű társadalmi elismertségét;

- Az erdőterületek kiterjedésének növelési, és a természetes faji és korosztályi összetétel javításának szükségességét.

VII. Az éghajlatváltozáshoz kapcsolódó társadalmi tudatosság erősítése

A törvény végrehajtásának sikere a társadalom értékválasztásától, ismereteitől, szemléletétől és tudatosságától függ. A törvény kibocsátás és energiafelhasználás csökkentésre, illetve az alkalmazkodás feltételeinek javítására vonatkozó intézkedéseinek, és szabályozó eszközeinek - pl. az energiaforrások reális árazása - a helyes környezeti ismereteket, szemléletet kell megerősíteniük, és elősegíteni a környezettudatos viselkedés kialakítását.

Az integrált szabályozó eszköz segítségével jelentős mértékű energiatakarékosági mozgalmat kell indítani, az erkölcsi és anyagi érdekeltségen keresztül ösztönözni kell mind a lakosságot, mind az intézményi energia-felhasználókat a megtakarítás, a helyes fogyasztói magatartás irányába.

A társadalom környezeti tudatosságának javítása, továbbá az üvegházhatású gázok kibocsátásának nyomon követhetősége érdekében gondoskodni kell a „karbon kalkulátor”, és a hozzá kapcsolt erkölcsi és anyagi ösztönzőrendszer kialakításáról és bevezetéséről a háztartások, intézmények számára.

Felkéri a kormányt, hogy az útiterv keretében készítsen koncepciót, hogyan kívánja integrálni az alap-, közép-, és felsőoktatás, valamint a szakképzés, és felnőttoktatás rendszerébe az éghajlatváltozással kapcsolatos ismereteket. A koncepció alapján az egyes intézményi szinteknek megfelelő oktatási programot kell létrehozni a változó klímához való alkalmazkodás, megelőzés, védekezés, a szakképzés erősítésére és a tanácsadó szakemberképzés javítására, valamint az állampolgárok ismereteinek bővítése érdekében.

Az oktatásban minden hallgatónak részesülnie kell a fenntarthatósággal kapcsolatos szemléletből.

A társadalmi tudatosság erősítése során együtt kell működni a társadalom összes szereplőjével, az önkormányzatokkal, a vállalati szférával, a civil szervezetekkel, különös tekintettel a tudományos intézményekre és az egyházakra.

VIII. Az éghajlatváltozáshoz kapcsolódó kutatás-fejlesztési feladatok

A törvény kibocsátás és energiafelhasználás-csökkentési, továbbá a jobb alkalmazkodást szolgáló intézkedései tudományos alátámasztottságot, a társadalmi és természeti folyamatok jobb megismerését, a technikai képességek javítását igénylik.

Felkéri a kormányt, hogy az útiterv keretében dolgoztassa ki az éghajlatváltozás kezeléséhez szükséges kutatás-fejlesztési programot, és hozzon létre ennek megvalósítására elkülönített kutatás-fejlesztési keretet, amelynek minimális összege a mindenkori kutatás-fejlesztési kiadások 10%-a.

A program kialakításánál vegye figyelembe:

- A fosszilis energiaforrások helyettesítésének szükségességét, az ehhez szükséges technikai potenciálok növelésének ösztönzését;
- Az energiatakarékoság és az energiahatékonyság maximálásának szükségességét;

- A fenntartható erőforrás-használat követelményeit;
- Az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás szektorális és regionális feladatait, különös tekintettel az emberi egészségre, az ellátás biztonságára, a hidrológiai viszonyokra és vízgazdálkodásra, a mezőgazdaságra, és az épített környezet adta feltételekre;
- A természetes alkalmazkodáshoz szükséges feltételeket, az ökológiai folyamatok és kapcsolatok jobb megértését;
- Az éghajlatváltozás közgazdasági, gazdasági, társadalmi és természeti összefüggéseinek feltárására irányuló követelményeket;
- A társadalom tudatosságának, viselkedésének, hajlandóságának meghatározó szerepét a szükséges változtatások elérésében.

IX. Vegyes, a sikeres éghajlat-politikát szolgáló horizontális rendelkezések

A kormány a hatékony éghajlatvédelem és a társadalom alkalmazkodása érdekében az éghajlatvédelem céljával hangolja össze a meglévő és új szakpolitikákat. Felkéri a kormányt, hogy az útterv keretében dolgozza ki a stratégiai fenntarthatósági vizsgálat jogintézményét, amely a döntéshozás legfelsőbb szintjein biztosítja a társadalmi és éghajlatvédelmi szempontok összehangolását, és gondoskodik a meglévő szakpolitikák, többek között fejlesztési politikák és programok éghajlatvédelmi szempontú elemzéséről, és azok ilyen szemléletű átdolgozásáról.

A térségi koncepciók, tervek, programok készítése, felülvizsgálata során biztosítani kell az éghajlatvédelmi szempontok figyelembe vételét. Ennek érdekében a területi tervezés különböző szintjein a területi tervekbe kell integrálni a nemzeti szintű éghajlatvédelmi célok érvényesítését elősegítő területi célkitűzéseket és intézkedési javaslatokat.

Felkéri a kormányt, hogy az útterv keretében dolgozza ki az éghajlatbarát, a fenntarthatósági kritériumoknak megfelelő közbeszerzés rendszerét. A közbeszerzésben az energiahatékonyság, a klímabarát megoldások legyenek elsődleges kiválasztási kritériumok.

Felkéri a kormányt, hogy az útterv keretében dolgozza át az operatív programok akció terveinek végrehajtásával kapcsolatos pályázatok feltételeit az éghajlatváltozáshoz történő alkalmazkodás és a megelőzés támogatása érdekében.

A helyi szintek felkészítése és megerősítése, megfelelő kapacitások létesítése, és a határos társadalmi együttműködés érdekében helyi (önkormányzati, térségi, tetszőleges területi kiterjedésben és együttműködésben) éghajlatvédelmi programokat kell készíteni, elindítani és megvalósítani. A programok elkészítéséhez módszertani útmutatót, szakmai segítséget, és anyagi forrást nyújt a kormány az emisszió-kereskedelem bevételeiből.

Felkéri a Kormányt, hogy dolgozza ki az éghajlatváltozás miatt bekövetkező károk kárenyhítést szolgáló, non-profit elvű, helyi biztosítási egyesületek rendszerét, különösen a lakosság és a mezőgazdasági termelők várhatóan megnövekedő időjárási kockázatainak kezelése érdekében.

X. Nemzetközi feladatok:

Magyarország számára nagyon fontos az, hogy a nemzetközi közösség, kiemelten a nagy üvegházhatású gázkibocsátó országok is hatékony klímavédelmi intézkedéseket hozzanak.

A jelen törvény által megfogalmazott input oldali szabályozás nemzetközi szinten is hatékony eszköz az éghajlat védelme szempontjából. Erre való tekintettel, a magyar Kormánynak fontos szerepe van a nemzetközi éghajlat-politika alakításában.

Az országgyűlés felkéri a Kormányt, hogy a külpolitikájában, és a nemzetközi klímavédelmi tárgyalások során képviselje az alábbiakat:

- a kibocsátási célértékeket az igazságosság érdekében egy főre vonatkoztatásuk az országok;
- az egyes nemzetek intézkedéseinek környezeti átterheléseit a fosszilis energiaforrások nemzetközi szintű ütemezett csökkentésével küszöböljék ki, ami egyben garantálva az eredményes ÜHG csökkentést is;
- szorgalmazza az input oldali szabályozó logika alkalmazását más országokban is;
- képviselje, hogy az Uniós fejlesztési források felhasználása során elsőbbséget kapjanak az éghajlatvédelemmel összefüggő fejlesztési és alkalmazkodási feladatok, továbbá, hogy az éghajlatvédelem szempontjai európai léptékben integrálódjanak a döntéshozásban.

Érje el, hogy az Unió közös K+F alapot hozzon létre az éghajlatvédelemmel kapcsolatos feladatok támogatására, és az jobban szolgálja a közösen végzett munkát és tudásmegosztást.

XI. Végrehajtáshoz kapcsolódó feladatok

A törvény végrehajtásának nyomon követését a Nemzeti Fenntartható Fejlődési Tanács (továbbiakban Tanács) végzi. A kormány a végrehajtás nyomon követéséhez szükséges információkat a Tanács rendelkezésére bocsátja.

A Tanács minden évi rendes beszámolójában tesz jelentést a törvény megvalósításáról az Országgyűlésnek.

Amennyiben a törvényben lefektetett tevékenységek, célok nem vagy csak részben valósulnak meg a Tanács a beszámolójában ajánlást készít a Kormány számára, mely tartalmazza a következő évben teendő szükséges lépéseket.

A fosszilis energiaforrások felhasználás csökkentésének és helyettesítésének, és ezzel összefüggésben az üvegházhatású gázok kibocsátás csökkentésének pontos nyilvántartása, az eredmények követése és mérése érdekében a környezeti információs rendszeren belül gondoskodni kell ezen információk nyilvántartásáról és az információ nyilvánosságáról.

A törvény rendelkezései által szabott feladatoknak be kell épülnie a Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégiába és Programba, valamint a később kidolgozandó egyéb tervekbe és stratégiákba. Egyben meg kell teremteni annak a feltételeit, hogy a programokban elfogadott elhatározások ütemezetten megvalósuljanak.

I. FÜGGELÉK- Értelmező rendelkezések

Alkalmazkodás – mivel a környezet állandó változásban van, és a környezeti feltételek változnak, ezért minden rendszernek alkalmazkodnia kell a megváltozó körülményekhez. Az éghajlatváltozáshoz történő alkalmazkodás az emberi életmód, a viselkedés és a szokások olyan, ösztönös, vagy tudatos módosítása, ami által a szükségletek kielégítése a megváltozott körülmények között egyszerűbbé, kevésbé megterhelővé, gazdaságosabbá, vagy elviselhetőbbé válik.

Átterhelés – a környezeti terhelés más földrajzi térben, vagy környezeti közegben való megjelenése a nem kellően átgondolt szabályozás következtében. Pl. a magas anyag- és energia-intenzitással járó termelő tevékenységek kihelyezése a fejlődő világba, vagy a bioüzemanyag alapanyagok termeltetése a szegény országokban.

CO₂ egyenérték – a szén-dioxidnak azon koncentrációja, mely ugyanolyan üvegházhatást okoz, mint a szén-dioxidnak és más üvegházhatású gázoknak egy adott elegye.

Éghajlat – A légkör valamely hosszabb időszak alatt felvett állapotainak statisztikai együttese.

Éghajlatváltozás – az adott időszakra jellemző éghajlatban bekövetkező bármilyen változás, legyen az akár a természetes változékonyság, akár az emberi tevékenység eredménye.

Éghajlatváltozási Kormányközi Testület (“Intergovernmental Panel on Climate Change /IPCC/”) – Jelenleg az éghajlatváltozás tekintetében az IPCC által készített jelentések a legszélesebb körben elfogadott szakmailag hiteles tudományos dokumentumok, melyek az éghajlatvédelmi nemzetközi tárgyalások tudományos hátteréül is szolgálnak.

Energiaforrás (energiahordozó) – Olyan anyag, vagy sugárzás, amelynek energiataralma spontán átalakulása során másfajta energiává alakul át, vagy emberi beavatkozás eredményeképpen más energiafajtvá alakítható át. Az alább felsorolt energiaforrásokat elsődleges (primer) energiahordozóknak is nevezik.

Energiaforrásnak tekintjük és a felsorolás szerinti jelzőkkel azonosítjuk (e törvény alkalmazásában) az alábbiakat:

- Fosszilis energiaforrások – a földtörténet során a napenergiát hasznosító fotoszintézist végző szervezetek produkciójából, és az azokat hasznosító elhalt szervezetekből származó ásványi anyagok:
  - a szén (bármely változata: tőzeg, lignit, barnaszén, feketeszén, antracit),
  - a kőolaj és
  - a földgáz.
- Ezeknek a természetben előforduló energiaforrásoknak az energiataralma kémiai jellegű, azaz kémiai folyamatok révén (pl. oxidáció) alakítható át hasznosítható (hő, mechanikai) energiává.
- Megújuló energiaforrások – olyan energiaforrások, amelyek természeti folyamatok során folyamatosan termelődnek függetlenül attól, hogy azok egy részét emberi beavatkozás útján másfajta, hasznosítható energiává alakítják-e át.
  - Korlátlanul megújuló energiaforrás a Nap sugárzó energiája, a szél mozgási és a víz mozgási és helyzeti energiája.

- A biomassza, és a föld hője (geotermikus energia) megújuló, de kimeríthető energiaforrások.
- Nukleáris energiaforrások – olyan anyagok, amelyekben spontán vagy emberi beavatkozás eredményeképpen végbemenő radioaktív átalakulási folyamat során hasznosítható energia keletkezik.

Energiatakarékosság – egyéni, vagy társadalmi szinten az összes felhasznált energiaforrás mennyiségének csökkenésére irányuló tevékenység.

(Energetikai) hatásfok – valamely energiaátalakítási folyamatból hasznosítható módon kinyert és a folyamatba bevezetett (a folyamatban átalakított) energia hányadosa.

Energiahatékonyság – az energiatermelés, és felhasználás során megvalósuló felhasználási hatásfok javulása, kisebb felhasználással ugyan annak, vagy jobb eredménynek az elérése.

ENSZ Éghajlatváltozási Keretegyezmény (“UNFCCC - United Nations Framework Convention on Climate Change”) - nemzetközi megállapodás annak érdekében, hogy a globális ÜHG kibocsátás az 1990-es szinten stabilizálódjék az éghajlatváltozás leküzdése céljából.

Globális felmelegedés – a felszín közeli hőmérsékletben bekövetkező változás, a hőmérséklet emelkedése, amely az Éghajlatváltozási Kormányközi Testület megállapítása szerint nagy valószínűséggel az üvegházhatású gázok légkörben mérhető mennyisége növekedésének következménye.

Globális melegítési potenciál – az a szám, amely megmutatja, hogy adott tömegű üvegházhatású gáz meghatározott időszak alatt (általában 100 év) ugyanakkora tömegű szén-dioxidhoz képest hányszor nagyobb mértékben járul hozzá a légkör melegítéséhez.

Karbon kalkulátor – egy fogyasztási egység (fő, üzem, település, stb.) teljes szénkibocsátásának kiszámításához nyújtott számítási segédlet.

Kibocsátás – az éghajlatváltozás vonatkozásában az üvegházhatású gázoknak és/vagy elővegyületeiknek (precursorok) és az aeroszoloknak a légkörbe történő juttatása egy meghatározott időszakban (általában 1 év).

Kibocsátási egység – Egyenértéknyi mennyiségű anyag (üvegházhatású gáz) kibocsátására jogosító egység. A Kiotói Jegyzőkönyv által meghatározott egységek a Jegyzőkönyv 1. sz. mellékletében szereplő országok között átruházhatók, a vállalások teljesítése érdekében.

Kiotói Jegyzőkönyv (“Kyoto Protocol”) – az ENSZ Éghajlatváltozási Keretegyezményhez kapcsolódó önálló nemzetközi megállapodás.

A Kiotói Jegyzőkönyv kötelező ÜHG kibocsátás csökkentési célokat tartalmaz az 1. sz. mellékletben felsorolt országok számára. Az első kötelezettségvállalási időszakban (2008-2012) ezeknek az országoknak az üvegházhatású gáz kibocsátásaikat az 1990-es szinthez képest 5,2 %-kal kell csökkenteniük.

Környezeti terhelések – a különböző emberi tevékenységek, hajtóerők által megvalósuló energiafelhasználás, térfelhasználás és a környezetbe történő kibocsátások összessége, amelyek a környezetet terhelik, és annak állapotmódosítása során nem kívánt környezeti hatásokat hoznak létre.

Megújuló energiaforrások elméleti és technikai potenciája – az elméleti potenciál a megújuló erőforrások által hordozott teljes belső energiamennyiséget jelenti, míg a technikai potenciál az adott technikai szinten kinyerhető belső energia mennyiségét.

Nyelő – bármely folyamat, tevékenység vagy mechanizmus, amely üvegházhatású gázt, aeroszolt vagy az üvegházhatású gázok elővegyületeit (precursor) a légkörből eltávolítja. Az erdőket és más növényekkel borított élőhelyeket nyelőknek tekintjük, mert fotoszintézissel eltávolítják a CO₂-t.

Rehabilitáció – adott ökológiai körülmények között a területre jellemző életközösség vázszerkezetének spontán újraépülése.

Rekonstrukció – adott ökológiai körülmények között a területre jellemző életközösség vázszerkezetének visszaalakítása.

Teljes fosszilis energiafelhasználás csökkentése – az ország egészének fosszilis energiafelhasználás csökkentése, amely energiatakarékossággal, hatékonyságnöveléssel, és a megújuló forrásokkal történő helyettesítéssel valósul meg. A teljes fosszilis energiafelhasználás csökkentése nem jár feltétlenül a társadalom teljes energiafelhasználásának a csökkentésével.

Természetes megtartású területek – a természetes élőlénytársulások által dominált öfenntartó, önmegújító rendszerek.

Üvegházhatású gázok (ÜHG) – légköri gázok, melyek az Éghajlatváltozási Kormányközi Testület megállapítása szerint a globális felmelegedésért és éghajlatváltozásért felelősek. A fő ÜHG-ok a szén-dioxid (CO₂), a metán (CH₄), a dinitrogén-oxid (N₂O). Kevésbé gyakori – de nagyon intenzív – ÜHG-ok a fluorozott szénhidrogének (HFCs), perfluor-karbonok (PFCs) és kén-hexafluorid (SF₆).

Üvegházhatás – a légkör azon tulajdonsága, hogy a Nap sugárzó energiájának túlnyomó részét gyengítetlenül átengedi, de elnyeli, és visszasugározza a Föld felszínéről visszavert infravörös hősugárzás egy részét és ezáltal a Föld felszínén magasabb hőmérséklet kialakulását teszi lehetővé ahhoz képest, mint amely e hatás nélkül kialakulna. Téves asszociáció az üvegházra, amelynek a fala meggátolja a két különböző hőmérsékletű levegő keveredését.

Éghajlatvédelmi visszatérülő alap – olyan pénzügyi eszköz, amely kamatmentes, nagy összegű, akár önrész nélküli támogatást nyújt energiatakarékossági, energiahatékonysági, és a fosszilis energiaforrásokat kiváltó megújuló erőforrások használatához szükséges beruházásokhoz, és egyéb éghajlatvédelmi intézkedésekhez. A kedvezményezett teljes mértékben visszafizeti a támogatást a megtérülésből, annak üteme szerint.

Hajtóerők – A társadalmi és gazdasági viszonyok (ismeretek, szemlélet, szabályozás, termelés és fogyasztás szerkezete, stb.) meghatározzák a környezetet érő terheléseket, ezért ezek okai, hajtóerői a környezeti problémáknak.

Közjavak – olyan jóságok és szolgáltatások, amelyek a mindennapos élet és a termelés normális működéséhez elengedhetetlenül szükségesek. A szabad természeti javak (víz, levegő stb.) korlátlanul és mindenki számára rendelkezésre állnak. A termelt közjavak termelési folyamat eredményei (út, közművek).

Hatásviselők – a környezet azon elemei (víz, talaj, ember, stb.) amelyek a környezeti terhelés miatt állapotváltozást szenvednek.

Útiterv – a törvény rendelkezéseinek végrehajtásához készülő időrend, amelyet a törvény elfogadása után egy évvel kell a kormánynak elkészítenie, és benyújtania az OGY-nak.

II. FÜGGELÉK – Az alkalmazkodási cselekvési program szempontrendszere

Az alkalmazkodási cselekvési program elkészítésekor figyelembe kell venni:

- Több, lehetséges éghajlati forgatókönyvet, a legvalószínűbb mellett a szélsőséges éghajlati forgatókönyveket is;
- A hatásviselők (ember, természetes élőhelyek és fajok, agrár-ökoszisztémák, emberi habitatok, kritikus infrastruktúrák) sérülékenységének jelenlegi mértékét, és a várható hatásoknak, kockázatoknak megfelelő felkészülés cselekvési szükségességét;
- Az adaptációhoz szükséges intézkedések lehetséges legnagyobb összhangját a kibocsátás és energiafelhasználás-csökkentési célokkal, az átterhelések lehetséges legnagyobb mértékű kiküszöbölése érdekében;
- A lakosság egészségi állapotának javítási szükségességét a jobb alkalmazkodóképesség érdekében, a prevenció programok megerősítése és előtérbe helyezése révén;
- A lakosság egészségtudatának fejlődési, és az ezzel együtt járó tájékoztatási, egészségnevelő intézkedések szükségességét;
- Az éghajlatváltozás következtében megjelenő fertőzések és megbetegedések nagyobb kockázatát, azok előrejelzésének és megelőzésének szükségességét;
- A hirtelen hőmérséklet-változás, a tartós hőhullámok és a káros UV sugárzás által okozott megnövekvő terhelések következtében fellépő kockázatok kiküszöbölését, illetve a kockázatok kezelését, mind a munkát-végzők, mind az idősek és gyermekek, és csökkent teherbíró képességűek tekintetében;
- A különböző élethelyzetben élő társadalmi rétegek és az egyes emberek (szegények, hajléktalanok, idősek, betegek, állapotosok stb.) helyzetükből fakadó adaptációs képességét;
- A víz takarékos és hatékony felhasználását minden felhasználói szektor esetében, a vízbázisok igénybevételeinek csökkentése, továbbá az ívóvízbázisok minőségi és mennyiségi paramétereinek megőrzése, javítása érdekében;
- A vízfelhasználás kiváltásának szükségességét, pl. hűtési, öblítési eljárásoknál;
- Az éghajlati szélsőségeknek megfelelően kialakításra kerülő többfunkciós víz és tájgazdálkodás szükségességét, amely összehangoltan képes kezelni az árvizes és az aszályos időszakokat, a vízelvezetés és vízvisszatartás feladatait a tájgazdálkodással, a természetes élőhelyek megőrzésével és a vízbázisok, vízkészletek védelmével;
- Az EU Árvízi Irányelvében előírt árvízi kockázati térképeket és kockázatkezelési terveket és az EU Víz Keretirányelv végrehajtására kidolgozott vízgyűjtő-gazdálkodási terveket az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás feladataival összehangoltan, több lehetséges éghajlati forgatókönyv kidolgozásával;
- Az EU Víz Keretirányelv végrehajtására kidolgozott vízgyűjtő-gazdálkodási terveket, és

azok összehangolásának szükségességét az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás feladataival;

- Az agrárgazdaságban a terület és erőforrás kímélő (üzemanyag és víztakarékos, talajkímélő) eljárásokra való átállás szükségességét;
- A változó éghajlati feltételeknek megfelelő hagyományos tájfajták megőrzésének, és a nemesítésnek az ösztönzését a fajtaválaszték bővítése, a várhatóan fellépő kártevőkkel szemben kialakítandó rezisztencia érdekében;
- Az állattartás és tenyésztéstechnológia fejlesztésének szükségességét, összehangoltan az időjárási szélsőségek miatt várhatóan megsokasodó állatjóléti feladatokkal;
- A mezőgazdaságban az éghajlatváltozás miatt bekövetkező többletkockázatok megelőzésének és kezelésének szükségességét;
- A vízerózió, árvizek, szárazodás, vízszintváltozások miatt az épített struktúrákban bekövetkező károk megelőzésének szükségességét;
- A kritikus infrastruktúrák (vízi, árvízi létesítmények, elektromos távvezetékek, csővezetékek, vasúti szállítási infrastruktúrák) tervezésének, létesítésének és üzemeltetésének éghajlati szempontjait;
- Az építési előírások, szabványok, település- és területfejlesztési tervek módosításának szükségességét az éghajlati szélsőségekkel szembeni nagyobb védelem, a kitértségnek való nagyobb ellenálló-képesség és tartósság érdekében, összehangoltan a kibocsátás és energiafelhasználás csökkentési célokkal.
- Műszaki kármentesítésének biztosítása helyi és országos szinten, önkéntes és professzionális egységek képzésével és fenntartásával.